



ADVIES 71

STEUNPUNTEN BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK
VOORONTWERP VAN BESLUIT

4 januari 2001

ADVIES BIJ HET VOORONTWERP VAN BESLUIT VOOR STEUNPUNTEN BELEIDSRELEVANT ONDERZOEK

Voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek.

INHOUD

VRAAG OM SPOEDADVIJES	1
Situering	1
Achtergrond en doelstelling.....	2
ADVIES.....	2
1. Algemeen.....	2
2. Lange termijnperspectieven.....	3
3. Valorisatie.....	4
4. Selectie en beheer	4
5. Doelgroep	4
6. Keuze thema's	5
7. Lastenboek	5

VRAAG OM SPOEDADVIJES

Situering

Op 8 juni 2000 besliste de Vlaamse regering principiëel tot een hervorming van het programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO). Er wordt geopteerd voor meer continuïteit in de financiering van het beleidsgericht onderzoek onder de vorm van steunpunten. Op 1 december 2000 keurde de Vlaamse regering het voorontwerp van besluit goed inzake de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning van deze steunpunten en hechtte tevens haar goedkeuring aan 13 geselecteerde thema's.

Minister Marleen Vanderpoorten vraagt de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid om spoedadvies bij voormeld besluit. Zij motiveert de hoogdringendheid door te benadrukken dat het voorliggend voorontwerp van besluit zo vlug mogelijk moet goedgekeurd worden, onder meer omwille van de dringende behoefte van de Vlaamse overheid aan wetenschappelijk onderbouwd beleidsadvies en gegevens rond een aantal thema's. Bovendien zou de procedure voor de erkenning van dergelijke steunpunten moeten afgerond zijn voor de aanvang van het academiejaar 2001-2002 zodat de universiteiten de kans hebben uit de groep pas afgestudeerden onderzoekers aan te werven. Verder is het wenselijk de steunpunten op te starten in zekere mate parallel aan de bestuurlijke vernieuwing van de Vlaamse overheid.

Op 12 december 2000 heeft de heer Marc Luwel, adjunct-kabinetschef van Minister Vanderpoorten, dit besluit nader toegelicht in de commissie Wetenschapsbeleid (CWB). Het voorliggende advies werd op basis van de voorbereidende besprekingen in deze commissie door de VRWB in zijn buitengewone vergadering van 21 december 2000 behandeld en vervolgens in een schriftelijke procedure goedgekeurd.

Achtergrond en doelstelling

Het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO), met een jaarlijks budget van 450 miljoen BEF, werd in 1997 gecreëerd, in een poging om voor het beleidsgericht onderzoek de procedures voor selectie en evaluatie te uniformiseren en meer transparant te maken. In tegenstelling tot deze goede intenties is het PBO uitgegroeid tot een complex bureaucratisch programma waarin een zeer groot aantal, vaak kortlopende projecten en aanvragen over de meest diverse onderwerpen worden behandeld.

Het besluit tot hervorming van het PBO kadert binnen het in de beleidsnota "Wetenschaps- en Technologiebeleid 2000-2004" aangegeven voornemen een nieuw kader en instrumentarium voor het beleidsvoorbereidend onderzoek te creëren met het oog op een grotere efficiëntie en vereenvoudiging van de administratieve procedures en structuren.

Er wordt geopteerd om de middelen die thans zijn ingeschreven voor het PBO te gebruiken voor meer continuïteit in de financiering van het beleidsrelevant onderzoek in domeinen/rond onderwerpen die door de Vlaamse overheid als prioritair worden beschouwd. Naar analogie met het in Onderwijsdecreet X decretaal ingeschreven concept van steunpunt, kan voor de uitbouw van een meer gestructureerd beleidsrelevant onderzoek gewerkt worden met steunpunten, die gepositioneerd staan tussen de universiteiten en hogescholen enerzijds en de administratie en het beleid anderzijds. Via deze steunpunten beoogt men in een beperkt aantal sectoren (13) een kritische massa samen te brengen en/of op te bouwen en hierdoor een zekere mate van stabiliteit te creëren binnen een duidelijk vastgelegd contractueel kader.

ADVIES

1. Algemeen

1.1. De VRWB heeft in het verleden meerdere malen de aandacht gevestigd op het beleidsgericht onderzoek en hierbij kritische geluiden laten horen¹. Daarbij legde de VRWB volgende accenten:

- Bij de prioriteitenstelling door de ministers is het wenselijk om de diverse beleidsactoren en onderzoekers interactief te betrekken;
- Procedures moeten geobjectiveerd worden;
- Kwaliteitsgaranties dienen te worden ingebouwd;
- Er moet meer zorg worden besteed aan valorisatie en evaluatie van de gerealiseerde output alsook aan de doorstroming van de resultaten;
- De projecten voor beleidsgericht onderzoek zouden meer moeten gericht zijn op een lange-termijnperspectief, waardoor er meer mogelijkheden zijn om in die context ook b.v. een doctoraat te kunnen maken.

¹ Zie o.m. VRWB, Advies 54 bij het Vlaamse Horizontale Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 1997 (26 juni 1997); VRWB, Advies 59 bij 'Het Vlaams Wetenschaps-, Technologie- en Innovatiebeleid' - Beleidsbrief voor het jaar 1999 (25 maart 1999); VRWB, Advies 62 omtrent de appreciatie van maatschappelijk en beleidsgericht onderzoek in de loopbaanopbouw van onderzoekers (24 juni 1999)

1.2. Het voorliggend initiatief voor de hervorming van het Programma Beleidsgericht Onderzoek komt in grote mate tegemoet aan de bekommernissen van de VRWB en wordt dan ook door de Raad positief onthaald.

1.3. Het invoeren van dit nieuwe systeem brengt meer continuïteit in de financiering van beleidsrelevant onderzoek. De Raad wenst evenwel te beklemtonen dat hierbij het principe moet gehanteerd worden dat onderzoeksgroepen kunnen rekenen op belangrijke financiële middelen voor een welbepaalde periode, maar of deze groepen na vijf jaar in een volgende fase terug in aanmerking zullen komen, zal telkens bepaald worden door zowel de kwaliteit van het geleverde als geplande onderzoek, alsook door de beleidsrelevantie voor de komende vijf jaar, en dit in concurrentie met andere ploegen.

1.4. De Raad merkt verder op dat de reële dimensie van het beleidsondersteunend en -gericht onderzoek veel groter is dan het PBO. De middelen voor beleidsgericht onderzoek hebben in het verleden een zeer sterke toename gekend. Volgens de VRWB-analyse van 4 jaar inhaalbeweging (1995-1999) bedroegen de Vlaamse kredieten in het jaar 1999 2,7 miljard BEF. Volgens de inventaris die binnen de administratie Wetenschap en Innovatie en door de Inspecteur van Financiën op vraag van de regering werd opgesteld, loopt dit bedrag nu zelfs op tot 3,4 miljard BEF. De Raad is van mening dat hier toch wel van een zekere versnippering sprake is.

1.5. De Raad wenst aan te dringen dat ook voor de overgrote rest van de middelen voor beleidsrelevant onderzoek eveneens een transparant systeem met objectieve criteria en efficiënte valorisatie wordt uitgewerkt. Hier zou tevens ruimte moeten zijn voor een bottom up approach. De onderzoekswereld zelf zou moeten de kans krijgen om originele ideeën of thema's aan te dragen, nuttig voor het beleid.

2. Lange termijnperspectieven

2.1. De steunpunten zullen erkend worden voor een periode van 5 jaar waarvoor een beheersovereenkomst zal worden opgesteld. De Raad is verheugd over de grotere stabiliteit die hierdoor gecreëerd wordt en de kansen die dit biedt voor lange-termijnprojecten en continuïteit van het onderzoek.

2.2. Bovendien zal het mogelijk zijn het onderzoek, binnen de perspectieven van het project, zodanig te organiseren dat het voor predoctorale onderzoekers kan leiden tot een doctoraat. De Raad vindt dit een belangrijke vooruitgang voor het beleidsgericht onderzoek.

3. Valorisatie

3.1. De onderzoeker zal de resultaten van beleidsgerichte onderzoeksprojecten moeten kunnen publiceren na een afgesproken tijd en na het gebruikelijke overleg met de opdrachtgevers volgens de geldende praktijken bij onderzoekscontracten met derden. Dit wordt best contractueel vastgelegd.

3.2. Niet alleen dienen de resultaten van het beleidsgericht onderzoek relevant te zijn voor het beleid maar zij moeten tevens, in een direct bruikbare vorm, beschikbaar zijn voor het onderzoek in het algemeen, evenals voor alle betrokken administraties. Dit zou in de beheersovereenkomst moeten worden geëxpliciteerd.

4. Selectie en beheer

4.1. Voor de evaluatie en selectie van de steunpunten benadrukt de VRWB dat wat betreft de experts die zullen worden geconsulteerd, moet gestreefd worden naar een evenwicht tussen onafhankelijkheid, deskundigheid en voldoende vertrouwdheid met de Vlaamse situatie. De Raad meent dat naar het voorbeeld van de wetenschappelijke FWO-commissies dit het best kan bereikt worden door een beroep te doen op een meerderheid van niet-Vlaamse experts, maar tevens ook op een aantal Vlaamse deskundigen.

4.2. Voor het volledig operationeel beheer van het programma opteert de regering om een beroep te doen op een externe instantie. De Raad stelt vast dat dit een nieuwe aanpak is die mogelijks een meerwaarde kan creëren. De Raad beveelt aan dat de werking van deze instantie en het volledige proces kritisch geanalyseerd zou worden om na te gaan of dit daadwerkelijk een verbetering inhoudt ten opzichte van de huidige toestand.

4.3. Verder wil de Raad erop wijzen dat, gezien de steunpunten gepositioneerd staan tussen de universiteiten en hogescholen enerzijds en de administratie en het beleid anderzijds, het nodig zal zijn om bij het beheer en de opvolging van de steunpunten de respectievelijke bevoegde administraties in grote mate te betrekken, en daarbij voor de nodige continuïteit te zorgen.

5. Doelgroep

5.1. Het voorontwerp van besluit legt vast dat voorstellen alleen kunnen worden ingediend door universitaire onderzoeksgroepen, terwijl hogescholen en onderzoeksinstellingen alleen als partner kunnen optreden.

De VRWB beklemtoont dat de kwaliteit van het project en van het onderzoeksdossier de finaal decisieve factor is. De waardevolle expertise die hogescholen in bepaalde disciplines hebben verworven, kunnen zij best als partner inbrengen in een Steunpunt.

Wat de onderzoeksinstellingen betreft, die een belangrijk kennisreservoir in een aantal specifieke domeinen hebben uitgebouwd ter ondersteuning van het overheidsbeleid, meent de Raad dat zij niet a priori zijn uit te sluiten voor het indienen van voorstellen, maar dit wel op voorwaarde dat zij in partnerschap treden met universitaire groepen en dat er geen financiering ontstaat die overlapt met hun basisdotatie.

6. Keuze thema's

6.1. De Raad onderschrijft dat elke minister die thema's die voor hem of haar belangrijk zijn, naar voor schuift, maar wenst op te merken dat, zoals trouwens reeds aangestipt in aanbeveling 1.5., het mogelijk zou moeten zijn dat de onderzoekers zelf onderzoeksthema's, die relevant kunnen zijn voor het beleid, aanbrengen.

6.2. Verder wil de VRWB de aandacht vestigen op de grote meerwaarde van een multidisciplinaire benadering voor het beleidsrelevant onderzoek. Dit zou bij de themazetting zeker niet uit het oog mogen verloren worden.

6.3. De Raad laat ook opmerken dat de 13 geselecteerde thema's niet volledig stroken met de nieuwe verdeling van het bevoegdheidspakket van de Vlaamse regering over de 13 homogene bevoegdheidsdomeinen. Sommige domeinen zullen een beroep kunnen doen op twee of meer steunpunten, andere op geen enkel.

7. Lastenboek

7.1. Artikel 3, paragraaf 6, van het voorontwerp van besluit stelt dat de universiteiten, om in aanmerking te komen voor erkenning als steunpunt, moeten aangeven welke middelen zij inzetten voor de ondersteuning van dit steunpunt. De VRWB vestigt er de aandacht op dat onder deze middelen enkel kan verstaan worden dat het gaat om knowhow, personeel, infrastructuur en zeker niet om 'matching funds'.

Elisabeth Monard
Secretaris

Roger Dillemans
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

R. Dillemans, voorzitter
E. Monard, secretaris

VRWB-secretariaat
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel
Tel: +32(0)2 553 59 86
Fax: +32(0)2 553 57 94
E-mail: elisabeth.monard@wim.vlaanderen.be

